

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
ובך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ב. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ג

פרשת מטות

א. תוספת ברכה.

פרק לא' פסוק ב'

נקים נקבת בני ישראל את המדינים (לא כ')
וכשיק חנא אבר סעיה לישראל החלצו אתכם מנישים לעבא לתת
נקבת ה' בביתו, השאלה בולטת, למה שינת כלסון ה' שאמר נקבת ישראל.
והסוד יש לומר, כי הנקבה חלק כבוד לישראל וקרא הנקבה לנכדתם
ואמר נקבת בני ישראל, וסעיה חלק כבוד לה' וקרא איהא נקבת ה'.
והפירוש באר כי סעיהו כסוף פרשה כשלה במה למבאר שם שקרא
כמה עם פקום אחר, כמה ומרובתו ולכבוד ה' הקדים עם סעיה, וה'
קרא ל' כתיבה וסעיה לכבודו של משה עיניו בארובה, כבאר הדבר.
ובס' אסתר לומר כסעם סעיה הלשונות אלה (נקבת בני ישראל
ונקבת ה'), כי כפי הכתוב במסוק זה אבר ה' לפניה נקבת בני
ישראל את המדינים ואחר האסף אל עמך, הרי שתלה סעיהו בהוצאת
הנקבת והתבאר, דכל צד שלא תמצא דבר הנקבת חז' לצי זה קדים לומר,
האמר לישראל אליה אברהם שצויתך הלילה בזה, אנו פותחים או הדיים
וזן הנקבת, לא אך חתך אתה, על זה השיב לרב סעיה, כי נקבת זו
היא גם נקבת ה', אצותה אין לומר ואך לדחות.
ועוד אסתר לומר כסעיה סעיה הלשונות כדרך סעיה, כי הלשון, נקבת
ה' אינו בא להוציא או לטנות הלשון נקבת בני ישראל כאמר ה',
אך לשון זה פרש על נקבת הנקבה והקופת, בעוד הרוח ואומץ הגשם, כי
פצוה הכתובת שרצה הכתוב להסלים ולאפץ את העוולה בגביהת השפחה
והפירוש הרוח מוסף לה עם ה' כבו כשרשה וישלה (ליט ה') ריחו נתת
אלהים, וכמבואר א', (ויד כד'), חרדה אלהים, וסם (כיו ריח) הדיבת ה'
הכסעיה (כ ליט) בארת ה', יערה, ית כצד הסוכה, כוסת ה' (ס' ויסב,
ליט ה'), סעיה אלהים (קבלתו כ' ויג'), ית כאן הכונה נקבת א' נקבת
חוקה ותקופה בעת יאמר.

אילן

1. אמ תקושי ואעיה סוס קושי לה?
2. קסע חראשון אונה סרשנו מהוסר פסיוני כפוד פלסד, למה לא הסתסר ססיוס לה?
3. קסע פסני צוסקת פמאורפוטו האישית של חסם פסיוני, איך ולמה יש כאן חילוכי לשון?
4. קסע פסיוני נצטר סרשנו פהססיוו שזו דרך פלשון, מהי ואיך מתברר ציי כפ אפיונו?

ב. מלאכת מחשבת.

פרק לי פסוק ג' איש כי ימור עדר ליה ימי לא יחל רביו גמיל ואיפה כי תמור עדר ליה ימי.
אלה סם הנהגה דברים על דרך הסעיה, כי כלום כעדות, וכל חסם חסם ידעס
לנו ליהודי פהסחא יעסם כנגד הנהגה חסם ולא יענה כדמסר, לא כן כלסם
אין מעליה ליהודי לום כסעך סעיה ותחסיב.

שאלות

1. למאורה מה תקושי פסוקים או פסוקין עליו שונה ברשננו דסריו?
2. סרננו נותן ציון שונה לכלל האמרים לצוות כלל הנשים, מהו?
3. מהו יחסו לנשים לבי זה?

* * *

ג. העמק דבר.

פרק לא' פסוקים (ז') כאשר צוה וגו' - כמבואר בת"י פסוקו רק על ג' רוחות ולא על ד' רוחות וזה ה"י בקבלה למטה וכח"כ כ"ג משמעות לוח ה' - וכלל סרמב"ם ה"ל מלכים פ"ו בפירושה דהאי קרא פ"ג : (ה) ואת כלכי מדין - כנר נתבאר גם בלק שחמשה נשיאי מדין היו מלכי מואב חליפות למודע : וכדומה - וי' לבולם כהר מלכות : ודרגו על חלליהם - על חללי מדין : שטיקק סב שהניב למדין זרה זו - נח בחשמה המלכים שטבו כשכיל מואב - פס"ה סרגו אותם על חללי מדין כחומר זהם נטאליס שון חללי אלו : ודרגו בחרב - מדין טונס ען נח כסיף גדלי' כפוסדרין ס' ד' מיתות - וכל מדין והמלכים שהיו בעלי תלמדה ודרגו ספי ספודתן במלחמה - אצל בלטס לא נחם ודט איהו במשפט ב"ג סח"מ בסיף : (ט) ואת כל בהמתם - לכד סקריהם : היינו מיות סה"י בני חרבות ויבואר עוד להלן ל' : (י) במושבותם - במדין עמשה - לחסוקי אש ה"י להם פיר כחולב וכדומה - לא נתנו כ"כ ללכת נס לשם : (יא) ואת כל הבלקיה באדם - נקרא אדם ב"כ מלקוח - ובמקרא ססמך כתב שני השבי ואת במלקוח - היינו האדם נקרא שני ובהמשך מלקוח - ובמקרא כ"ו כתיב עוד גאדם ראש מלקוח ששני גאדם ובהמשך - והמדין דמשמעה מלקוח הוא כח"ס דברתא' ס' מה שמנהיגים בע"כ - והשורה הוא לקח ופס"ס הוא כמקל סמך וכחמה - וסנה כענה שישנו עוד במדין ה"י להם לחוש סקא יסמו ששני של אדם - ע"כ הדינו אותם במואב -

שאלות

1. מה תקושי פסוק ל' ומה אמנתו?
2. מה בפעיה פסוק ח' ואיך הוא מתרצם?
3. למה דוקא מרשו מתרצם?
4. מה קרה למהמות ספית?
5. מהו חיפוש פסוק יודי?
6. פסוק יא' מספיר ברשננו מושגי לשון: מלקוח, ספי, אק למצעה מתאר את מהלך הביטוש, התוכל להספיר?
7. למה לא נכנסו לאחנה אמש (פסוק י"ג)?
8. מי יצא ולאח ובמה שונה משה מאמר המלכות?
9. מה פסוק מתואר פסוק יד' ומה ציון הכסוף לכך?
10. מה אפשרויות הפירוש פסוק טו' ומה התפלה ספיתת?
11. מי השלוחים ומי המשלחים ולאח זה חסום?

* * *

Handwritten mark

ד. משך חכמה עם פירוש הרב י. קופרמן.

Handwritten signature/initials in the top left corner.

(לא, יד) 1. ספרי: מגיד שאין הסרתו תלוי אלא בגדולים. יהוה ילקוט ספר שופטים סח: ומי הרג אותם פנחס. שהיה סיפק בידו למחות ולא מוחה, וכל מי שסיפק בידו למחות ואינו מוחה להחזיר ישראל למוטב, כל דמים שנשפכים בישראל נשפכים על ידו. היה רוב לפנהרין גדולה עיקשיו חפלים של ביזול במתניהם, וינבחה בניהם למעלה בארבעותיהם, ייחזרו בכל עירות ישראל יום אחד — ללכיש יום אחד לעגלון יום אחד, להפרון יום אחד, לירושלים יום אחד, וילמדו איתם דרך ארץ. 2. דברים כי תצא כא: כי תצא למלחמה על אויבך, רשעי: בסלחמת הרשות הכתוב מדבר. 3. לעיל פסוק ט: יישבו בני ישראל את נשי מדון... 4. איבעיא להו: מהו מהו ביפת תוארו חידוש היא, לא שנא מהו לא שנא ישראל, או דילמא שאני כהנים, הואיל יידיה מהו מציות יתירות רב אמר מותר, רשמואל אמר אסור... 5. יבמית סא, א כאשר הגברא חתמה ולא פירשה מהו העבירה, וכן בשבת סב, א אמר להם: שמא חזרתם ללכלולכם הראשון? אמרו לו: לא נפקד סטנו איש, אמר להם: אם כן נפרה למהו אמרו לו: אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו. 6. קידושין כב, א "הבאת (אל תוך ביתך)", סלמד שלא ילחצנה במלחמה, אבל סיד עם הבאתה אל תוך ביתה מותרת בואה ראשונה (רמב"ם הלכות סלכים פרק ה הלכה ב). 7. ירושלמי שבת ו, ד כומז — יש אומרים זה דפוס של רחם, ויש אומרים דפוס של דדים, א. ראש השנה כו, א. כלומר אם חטאו בעריות, לא יכלו להביא נפרת מזה שחטאו בו. 9. ד.ה. מידי הרהור מי יצאנו. וא"ת והא אפילו יפת תואר הותרה להם? וי"ל דמכל מקום שיוך בה איסור, כדאמרינן "ותשקת בה" — ולא בחברתה.

פרק לאי פסוק יד:
לא יד ויקצף משה על פקודי החיל, שרי האלפים ושרי המאות וכו'.
הא דלא קצף על פנחס? נראה דסרחון הדור תלוי בגדולים, שיש כוח בידם למחות, והנה היה משה סבור שהם טוברים שכיון שאינו מלחמת שבעה עממים, לכך הותר יפת תואר, ומשום הכי בזוו להם הניצנים, ילפיכך פנחס לא היה יכול למחות מפני שהיו אומרים לו: מפני שאתה כהן יאסור ביפת תואר, דהויא גיורת, וכתן אסיר בה, וכמו דאמרינן פרק קמא רקדושין כא, ב בפליגתא דרב ושמואל, לכן אתה אומר להורגנא? אבל פקודי החיל, שגם הם מותרים ביפת תואר והיה בידם למחות, לכן קצף עליהם, ולכך (פסוק מה) "ויקרבו אל משה הפקודים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות, (מט) ויאמרו אל משה, עבדך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו) ולא נפקד ממנו איש" — לעבירה, כמאמרם בפרק הבא על יבמות, היינו שלא באו בואה ראשונה במלחמה, דמותר ביפת תואר, ובאו להוציא מלבן של משה שהחשב בזה, ולכך הקריבו טבעת וכומז, שפפני שלא חטאו, הכיב זה לפני המקום, הא אילו חטאו, הרי אין קטיגור נעשה סניגור? ויעויין תוספות שבת סד, א בזה.^א

שאלות

1. מה הקושי בפסוק אליו מונה סרסנו את דבריו?
2. מה היה מצאנו במיוחד של פנחס כאן?
3. למה לא יכול היה לומר דבריו?
4. מי הם פקודי החיל ומה צעו שלא כשוריה?
5. מה היתה טענתם אצל משה?
6. למה סקריפו, מה סקריפו ומה אמרו על כן למשה?
7. איך שיק לכאן: יאין קטיסור נעשה סניגור?
8. למה אין "ההרהור" לכאן?

* * *

ה. אור החיים.

פרק לאי פסוקים טז, יז, יח: (טז) הן מה וגו' נדבר בקצם. יז: ויבן אקרו הן קרה, עיר לקה הארץ לומר בך בקצם וגו' על דבר פגור, וימסר נדבר בקצם לקה שגגו פנתם ועדיקי עליהו שחלבו עמו בקר זה.

Handwritten mark or signature in the bottom left corner.

א.ג.נ

שכן פנהקס ואנשי הנצבא דנו והסדרו מטעם שהנשים בסופיה הן לבצליקה ולאבותיהם ואנוסים הם, והן האדון משה רבנו עליו השלום הרגיש שפטעם זה החיי אותם וכן בטענה הנשקפת ואמר בשלמא אם לא היו עושים אלא מעשה האנוה שפא להם עליו סעוה גדולהם יש להן אותם לזכות, אלא שהם עשו מעצמן מעשה אחר מה שלא צוה אותם גדוליהם שהיא מעשה פגור שאקרה דויל ובסדרה זכר שהיו מוציאים להם צורה פגור ואופרס להם השתקוה לזה ומהנה נשמעת לו ונצא שפכשול צבורה וזה היה מהם, והוא אמרו הן הנה פרוש מן הנשקם היו סבה לכני ישראל, פגור כלקם וגו' פי פאסעיהם ספח צנה כלקם שיצצם להקיר בנתיים לזנות, והנצא שלא אקרה זיל שצמר כלקם אלא ענין הזנות באיברם וישו אלהיהן של אלו שונא ומה וכו' הם היו סבה לקטר סעל בהו על הכר פגור שלא היה רוצים להשמע להם אלא אם ישתחוו לפגור, ומה המנפה בערת ה' פרוש בסבת צבורה וזה ולא בסבת הזנות, ומי זרם צבורה וזה הן הנה, ואמרו ומה וגו' פרוש והנה על השקלה והנה וגו'.

יוו הרגו, הקרה לומר פעם כי הרגו, אקר רי יסקאל (ספרי) להקטיק וכו', שאם לא כן יהיה סאמר וכל אשה וגו' שקיל אם נמשך למעלה או לסטה, וקשה שניה לי להקדים חבת הקרי לקם בפסוק וכל הטף על זה הדנה החיו לקם כל הטף וגו', וכן אין צרה לקפל מאמר הרגו, ואולי קשה לומר כן שאז הדנה הזנה שהוא כצורה אותם להתחוסם, ולא כן מחשבת ה' אלא רשות הוא אופר שאין סעוה להמיותם, ולזה הקדים מאמר וכל הטף וגו' לומר שלא בא אלא להוריע מה יהיה דיום לא לציוח בהם:

ועוד נשאר לנו לישב מה שקשה עוד למה אקר הרגו בהחלוח הכתוב ולא הספיק בהרגו שאמר לבסוף, ואולי שוחפון להקמיר סאמר הרגו למאמר ומה לומר שהתשכח הרמחה בזמנה היא פסעשה הריתה, וכל עוד שלא הרגו לא קימו משוכח החטא, או אפטר שוחפון להקמיר הרגו לטף, והרגו לאשה וכו', לומר שיש מצוה על אלה בסני לצמן יעל אלו בקני צצפון, או נחפון להסמיר זכרון הנחריזה לתבה וצקה לומר שזהרגום הקר וסנד:

יוו הרינו לקם, פרוש קרה אותם שפנה וקראו חיים כדי שיהיו ראיות להם להנשא לצמץ בהם:

שאלות

1. אאלות מסבר שאל כרשנו מתחילת הקטא, החוכל למסמיר?
2. על מה ולמה כנחס ואנשי הנצבא דנו אותן לכף זכות ולמה מה חס אחרת?
3. מה יצץ כלצם ומה צשו סנות מדין ואינה מסקנות הובקו מכך?
4. למה כתוב בצמיח "ברואי" ומה סדיוק היה הציווי?
5. קטא שלכני האחרון מסמיר כרשנו את אופן השימוש בלשון, החוכל להסמיר?
6. מהו הקושי האפרי פכסוק יח' במאלץ את כרשנו למרשו כמו סמיר?

* * *